

Samenvatting ontwerp - projectplan “Handreiking Toezicht & Handhaving restauraties monumenten”.

Aanleiding

De maatschappelijke waardering voor karakteristieke oude bouwwerken is afgelopen decennia sterk gegroeid. De bouwwerken die ‘van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde’ genieten overwegend een monumentenstatus. Er is een stevig beschermingsregime ontwikkeld, zowel op rijks- als decentraal niveau. Voor het behoud en het herstel van monumenten is een adequaat toezicht van het grootste belang. Onoordeelkundige ingrepen kunnen de waarde van een monument onherstelbaar tenietdoen. Toezicht en handhaving is een van de belangrijkste instrumenten om de kwaliteit van deze bouwwerken te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Tot dusverre is de kwaliteit daarvan voor een groot deel afhankelijk van de professionaliteit van de individuele toezichthouder. De stichting ERM heeft daarom het initiatief genomen om samen met de Federatie Grote Monumentengemeenten een handreiking te ontwikkelen die ondersteunend is voor de gemeentelijke toezichthouders en handhavers. Deze samenvatting is bedoeld om de leden van de begeleidingscommissie een eerste indruk van het project te geven. Tijdens de eerste bijeenkomst van de begeleidingscommissie zal - via een Power Point presentatie - een meer gedetailleerde beschrijving aan de leden worden gepresenteerd. Op basis daarvan zal een dialoog in de commissie kunnen plaatsvinden.

Veranderende context

Er zijn enkele belangrijke veranderingen gaande op het terrein van de rol van de overheid (terugtrek, kleinere overheid, regionalisering van uitvoeringstaken (RUD's), minder regels, van privaat naar publiek, e.d.). Deze veranderingen zijn ook herkenbaar in de wijzigingen in de wetgeving (vergunningvrije monumenten, Wabo, integratie Omgevingsrecht, e.d.). Tot slot staat de bouwsector, inclusief de restauratiebranche enorm onder druk als gevolg van de economische crisis. Deze veranderingen bij de overheid, de wetgeving en in de markt maken dat het toezicht en de handhaving in de monumentensector extra aandacht behoeft. De kennis & kunde van het gemeentelijk toezicht is – zeker in deze snel veranderende omgeving - niet altijd toereikend. Door de veranderende taken van de inspecteurs, de veranderingen in de wetgeving en de complexiteit van het werkveld is behoefte aan een actueel inzicht en handvat voor het toezicht en de handhaving.

Doel en beoogd resultaat

Op basis van de hierboven vermelde veranderingen en knelpunten is behoefte aan het faciliteren en versterken van het gemeentelijk toezicht & handhaving bij restauraties. Dit wordt gedaan door:

1. uniformeren en standaardiseren van de werkwijzen en criteria,
2. kennisontwikkeling en training & opleiding

De eerste aandacht ligt bij de bouw(monumenten)inspecteur en de juridisch medewerker bij gemeenten. Het beoogde resultaat is een (digitale) handreiking voor toezicht & handhaving waarin wordt aangegeven 1] wanneer bepaalde monumenten die worden gerestaureerd en/of gerenoveerd prioriteit hebben, 2] hoe toezicht kan worden gehouden op locatie, 3] welke interventies mogelijk zijn en hoe te handhaven. Het resultaat bevat beoordelingscriteria en werkmethoden om het ‘dagelijkse’ werk voor de toezichthouder & juridisch medewerker inzichtelijk te maken en kwalitatief te versterken. Indien mogelijk wordt het resultaat in een webapplicatie verwerkt en / of ontworpen voor het gebruik op een smartphone.

De (technisch inhoudelijke) norm valt buiten de scope van het project. Dus nut en noodzaak van de norm wordt als gegeven beschouwd; de focus ligt bij de manier waarop adequaat kan worden gesignaleerd of de norm is of dreigt te worden overtreden en hoe daarop kan worden gereageerd. Niet uitgesloten is dat de inhoudelijke ontwikkeling van restauratienormen in de toekomst ook door ERM zou moeten worden opgepakt, maar uit praktische overwegingen wordt dat in dit stadium buiten beschouwing gelaten.

Het tweede beoogde resultaat is een trainings- en opleidingsfaciliteit voor (bouw)toezichthouders en juridisch medewerkers. De basis voor de training en opleiding vormt de handreiking.

Uitgangspunt is dat deze faciliteit niet eenmalig, maar daarna periodiek wordt aangeboden zodat betrokken gemeentemedewerkers op de hoogte blijven van nieuwe ontwikkelingen. De ontwikkeling en uitvoering van het programma zal door een onderwijsinstelling (bijvoorbeeld een hogeschool) plaatsvinden in samenwerking met ERM. In de loop van het project wordt dit onderdeel verder geconcretiseerd.

Gefaseerde uitvoering

In de startfase worden basisafspraken voorbereid over de opzet, inhoud, vorm en andere elementen van de richtlijn. In de vervolgfase wordt een eerste proeve van de richtlijn opgesteld. In de 3e fase worden deze, na een openbare inspraakronde, vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen (CCvD restauratiekwaliteit). In de laatste fase wordt er, op basis van de richtlijn een cursus aangeboden aan betrokken bij gemeenten. Daarnaast vindt er een uitgebreide communicatie over de richtlijn plaats.

Projectstructuur

De stichting ERM is opdrachtgever van het project en werkt nauw samen met FGM. Het CCvD restauratiekwaliteit stelt de richtlijn vast. Een begeleidingscommissie werkt mee aan de inhoud van de richtlijn die voorbereid wordt door het programmabureau van ERM (tijdelijk aangevuld met Han van der Zanden en Louis Hosman). In de begeleidingscommissie worden zowel deskundigen uit de toezichthoudende kant, als beleidsmakers uit de cultuur- cq monumentenafdelingen betrokken. Tevens wordt er een klankbordgroep met stakeholders van RCE, monumentenwacht, opdrachtgevers, e.d. ingesteld.

Planning en communicatie

De planning is er op gericht dat voor de zomer van 2013 de richtlijn volledig is afgerond. In de tweede helft van 2013 kunnen de trainingen worden verzorgd (1e tranche).

ERM / 7 september 2012